

Steeds vaker blijkt dat bestaande wet- en regel-geving achterloopt op de maatschappelijke ontwikkelingen. Met jaarlijks tienduizenden nieuwe eenmanszaken moeten de anomalieën waar deze groep tegen aanloopt worden aangepakt.

Lien van der Leij en Taco Mulder zijn redacteurs van Het Financieel Dagblad.

D

De dag na het faillissement van zijn mediabedrijf besloot 'Mister Miljonair' Yves Gijrath dat hij door wilde. 'Voor mij was het hoofdstuk luxury nog niet afgerond', vertelde hij tegenover onlinetijdschrift Intermediair. 'Samen hebben we toen besloten om met ons eigen geld LXXRY Media op te zetten.'

Inderdaad een luxe. Ondanks schuldeisers die gezamenlijk ruim een miljard tegoed hebben, kon Gijrath opnieuw beginnen. Hoe anders voor de kleine ondernemer zonder bv of de directeur-grotaandeelhouder (dga) die privé mee heeft getekend voor dat felbegeerde bedrijfskrediet en onverhoopt in financiële nood is geraakt. Een apart potje 'eigen geld' is er niet bij: hij is persoonlijk aansprakelijk voor de schulden die zijn onderneming heeft gemaakt. Erger nog, die schulden kunnen hem maar liefst twintig jaar blijven achtervolgen.

'Het is voor de 800.000 zzp'ers in ons land nog steeds 1897 als het op de faillissementswet aankomt, oftewel met pek en veren twintig jaar door de stad', betoogt Jacqueline Zuidweg. Als jurist gespecialiseerd in schuldhulpverlening heeft zij met haar bureau de afgelopen twee decennia ruim 25.000 ondernemers en ex-ondernemers bijgestaan. Dat leverde haar in 2012 de erkenning 'Zakenvrouw van het jaar' op.

De kleine ondernemer die in financiële moeilijkheden raakt — en dat zijn er sinds de crisis steeds meer — valt tussen wal en schip, zegt zij. Voor particulieren met uit de hand gelopen schulden is er de wettelijke schuldsanering WSNP, waardoor mensen in de regel na drie jaar afzien met een schone lei verder kunnen. En bij bv's die door faillissement ophouden te bestaan valt ervoor schuldeisers niets te halen. Bestuursleden, mits die te goeder trouw hebben gehandeld en niet privé hebben meegetekend voor een bedrijfskrediet, zijn niet aansprakelijk en kunnen het verleden ook achter zich laten.

Maar voor ondernemers die als eenmanszaak of vennootschap onder firma (vof) beginnen — en dat zijn volgens Stichting ZZP Nederland veruit de meesten — betekent bedrijfsfalen veelal einde verhaal. 'Niet alleen zijn ze uitgesloten van een doorstart, maar ook na een faillissement blijven hun schulden hen achtervolgen, waardoor het praktisch onmogelijk wordt later iets nieuws te beginnen', vat Zuidweg het probleem kort samen.

In principe heeft de ex-ondernemer, net als de particulier, recht op schuldhulp van zijn gemeente. Een aantal gemeenten vergoedt ook de schuldhulpverlening voor ondernemers, maar door gemeentelijk geld- en capaciteitsgebrek krijgen zij veelal geen toegang tot een schuldsaneringstraject (zie kader). Voor degenen die wel worden toegelaten tot de WSNP geldt als voorwaarde dat zij hun bedrijf opdoeken, ook al is er nog potentie voor een doorstart.

Een hachelijke situatie, vindt Zuidweg, juist omdat er steeds meer starters op de markt komen. In nog geen tien jaar is het aantal starters verdrievoudigd, van zo'n 50.000 in 2005 tot maar liefst 150.000 in 2013. Voor een deel betreft het ontslagen medewerkers die bij gebrek aan een nieuwe betrekking besluiten voor zichzelf te beginnen, al dan niet aangemoedigd door de regelingen die hiervoor worden aangebo-

den door uitkeringsinstanties.

'Er is veel aandacht aan de voorkant voor de startende ondernemer, maar niet aan de achterkant voor de stoppers', constateert Zuidweg. 'Terwijl gebleken is dat slechts een op de twee ondernemers de eerste vijf jaar overleeft. Bij zzp'ers is dat nog minder: slechts 30% is nog steeds in business na vier jaar; de rest is gestopt. En als je dan bedenkt dat 70% van de stoppers om financiële redenen zijn bedrijfje staakt, dan snap je wel dat er iets moet gebeuren.'

En wel op meerdere fronten, beaamt Jannie van den Berg, teamleider van het Zelfstandigenloket Flevoland, dat de inspanningen van alle zes gemeenten in de provincie bundelt. Niet alleen moeten de financieringshiaten en de hiaten in de faillissementswet worden gedicht, ook moet er veel meer aandacht komen voor voegsignalering van bedrijfsproblemen bij kleine ondernemers, zegt zij.

'In veel gevallen kunnen ondernemers nog geholpen worden, als ze maar tijdig aan de bel trekken', zegt zij. 'Zo voorkom je dat bedrijven die in de kern gezond zijn, toch het loodje leggen. Met alle gevolgen van dien voor de werkgelegenheid.'

De ervaring leert echter dat kleine ondernemers in de regel te lang wachten met het onderkennen van problemen. 'Je voelt het wel aankomen, maar je stopt het weg', vertelt Arthur Toltsma over de mislukking van zijn bedrijfje Greeting (zie kader hiernaast). 'We wisten eigenlijk al een halfjaar dat de omzet niet snel genoeg groeide, maar we waren in ontkenning.'

Om toch in een vroeg genoeg stadium ondernemers te kunnen bereiken lanceerden Zuidweg en Van den Berg in maart dit jaar daarom MKB Doorstart (www.mkbdoorstart.nl). USP van deze portal voor mkb-ondernemers in nood is dat er samen wordt gewerkt met financiële dienstverleners die hun mkb-klanten doorverwijzen. 'Zo hebben wij contacten met banken, boekhoudkantoren en overheden', vertelt Van den Berg. 'Bij de bank gaat bijvoorbeeld al snel een waarschuwingslampje knippen wanneer het krediet op de rekening-courant continu tegen het maximum aan zit. En zij zien natuurlijk het betalingsverkeer.' Zo verwijst een van de banken bedrijven door als er bijvoorbeeld wordt gebeld met een verzoek tot het oprekken van betaaltermijnen.

De ondernemer moet het contact wel zelf willen en leggen. 'Als hij dan belt, krijgt hij een ondernemer aan de lijn', benadrukt Van den Berg. 'Iemand met begrip en verstand van zijn situatie, die dan ook het intakegesprek voert om vast te stellen wie hem

Ondernemers

In nog geen tien jaar is het aantal starters verdrievoudigd, tot maar liefst 150.000 in 2013

Overlevingskans

30% van de zzp'ers is na vier jaar nog in business; zeven op de tien stakers stoppen uit geldgebrek

FOTO: THINKSTOCK

het beste zou kunnen helpen. Dat hangt onder meer af van de sector en de grootte van het bedrijf.'

Vervolgens wordt er een 'quickscan' uitgevoerd om vast te stellen of het bedrijf nog kansrijk is en welke hulp er geboden kan worden. 'Soms is de quickscan al genoeg om de ondernemer te helpen', weet Van den Berg. 'Maar soms zijn er vervolgstappen nodig zoals herfinanciering, strategiewijziging of een schuldregeling. Ook kunnen we waar nodig een coach regelen.'

Zo klopte zzp'er Vincent de Boer (niet zijn echte naam) aan bij MKB Doorstart toen hij cashflowproblemen kreeg. Ondanks de slechte tijden in de bouw draaide hij nog een 'aardige' omzet. Probleem was alleen dat zijn installatiebedrijf te weinig winst maakte omdat hij in zijn offertes zijn kosten en uren te laag inschatte en ook onderaannemers niet goed meenam in de berekeningen. Toen zijn klanten hun betalingen ook nog gingen uitstellen, kwam hij in acute financiële nood.

Via MKB Doorstart kon De Boer een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ), waardoor hij een tijdelijk bedrijfskrediet kreeg om zijn zaak draaiende te kunnen houden. 'Intussen werd een adviseur van de stichting Ondernemersklankbord (OKB) ingeschakeld om hem te begeleiden bij het opstellen van goede voor- en nabalculaties en kreeg hij hulp bij het innen van uitstaande rekeningen', legt Van den Berg de werkwijze uit.

Vooralsnog opereert MKB Doorstart nog alleen in Flevoland. De stichting zonder winst oogmerk is druk doende om afspraken te maken met gemeenten en provincies in andere regio's, terwijl banken worden gepolst om de kosten van intake- en quickscangesprekken te financieren. ING verwijst mkb-klanten gevestigd in Flevoland door en ABN Amro en Rabo zijn ook geïnteresseerd.

Vaak moeten gemeenten eerst worden overtuigd van het nut van gerichte ondernemershulp, weten Zuidweg en Van den Berg. 'De eerste reactie is dat het geld gaat kosten. Veel gemeenten vinden de BBZ een dure regeling, want die voorziet immers in een bedrijfskrediet tot € 190.000. Maar voor 75% is dat afkomstig van de Rijksoverheid en in zeven van de tien gevallen wordt het volledig terugbetaald, tegen 8% rente. Tervijl een failliete ondernemer in de bijstand volledig voor hun rekening komt.'

MKB Doorstart, dat voor de aanloopkosten wordt gefinancierd door onafhankelijke investeerder Start Foundation, verwacht binnen afzienbare tijd ook elders zijn diensten aan te kunnen bieden. Flevoland heeft het spits kunnen afbijten omdat daar de ondernemershulp al sowieso is gebundeld. De nood onder mkb-ondernemers blijkt hoog. Vorig jaar kreeg het Zelfstandigenloket Flevoland maar liefst 1900 aanvragen voor financiële hulp binnen. In Almere, dat met 15.000 zelfstandigen naar verhouding de meeste zzp'ers in Nederland telt, zitten volgens Zuidweg 'hele straten' in de schuldhulpverlening.

Maar als je niet in Flevoland woont of werkt, wat dan? 'Dan proberen wij contact te leggen met de desbetreffende lokale overheid en hulpverleningsinstanties', zegt Van den Berg. 'Maar dat kost ook geld, dus een bijdrage van de overheid zou welkom zijn.'

'Je hoort alleen over de succesbedrijven. Op falen rust een taboe'

Arthur Toltsma: op de bres voor doorstartende ondernemers.

FOTO: KATO TAN

Twee jaar lang kon hij er niet over praten. Over hoe zijn veelbelovende start-up ondanks een geniaal idee en het aantrekken van een sympathieke investeerder toch crashte. Over hoe hij moest aankloppen bij zijn moeder voor een lening om zijn schulden te saneren. En over wat een loser hij zich voelde. 'Ondernemen is een hype en op falen rust een taboe', zegt Arthur Toltsma (33). 'Je hoort alleen de succesverhalen en dan is het heel moeilijk om aan anderen uit te leggen waarom het jou niet gelukt is.'

In 2007 leek succes nog verzekerd. Samen met twee compagnons richtte Toltsma Greeting op, een software- en servicebedrijfje op basis van een door hem bedachte voicemaildienst. 'Door specifieke boodschappen te koppelen aan ieder telefoonnummer in hun bestand konden mensen hun vrienden en relaties op hoogstpersoonlijke wijze begroeten, ook wanneer ze zelf niet konden opnemen', legt hij uit.

Gestaag timmerden de compagnons aan de weg. In 2008 stapte een investeerder in voor € 45.000 en in 2009 werden de Greeting-jongens uitgenodigd om hun dienst te komen pitchen in de tv-show 'Bij ons in de BV'. Het werd de winnende pitch. Een gouden toekomst lonkte.

Dat bleek echter het hoogtepunt in Greetings bestaan. 'Vier maanden later stond ik onze medewerkers — dat waren een dame in vaste dienst, vier stagiaires en twee freelancers — uit te leggen dat het geld op was. En moest ik naar Yes! Delft, de broedplaats voor starters van de TU Delft waar wij kantoor hielden, om te vertellen dat we de huur moesten opzeggen.'

Hoe had het zo ver kunnen komen? Terugblikkend beseft Toltsma dat ze vrijwel alle fouten maakten die ertoe maken waren op salesgebied. 'We waren eigenlijk vanaf het begin al fout bezig met de sales', zegt hij. 'We konden bijvoorbeeld niet beslissen of we ons op de consument moesten richten of op de telecombedrijven. Dus we deden een beetje van alles wat. De sales hebben we schromelijk onderschat, want we hadden ons er nooit eerder mee beziggehouden. Je maakt een product en je denkt: de klant wil het, of hij wil het niet. Maar zo is het niet. Zo hadden we een pilot met vijftig man om de gebruiksvriendelijkheid van de app te testen, om te kijken welke features het meest zouden aanslaan. Maar het kwam niet in ons op om te testen hoeveel zij bereid waren te betalen.'

Aan lager wal

Als eenmansbedrijf bént u uw onderneming. Gaat die failliet, dan gaat u ook failliet. In principe hebt u dan ook dezelfde mogelijkheden als een met schuld beladen particulier. Net als hij kunt u aankloppen bij de gemeente voor schuldhulpverlening en wordt er nagegaan of er een schikking valt te treffen met uw schuldeisers. Lukt dit zogenaamde 'minnelijk traject' niet, dan blijven de schulden tot 20 jaar gewoon opeisbaar, tenzij u schuldsanering aan- vraagt volgens de Wet

Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). Dat is althans de theorie, maar in de praktijk valt dat vies tegen, is Jacqueline Zuidwegs ervaring. 'Volgens de wet zijn gemeenten verplicht om schuldanerders te helpen, maar hoe dat gebeurt, mogen zij zelf invullen. Die hulp schiet dan ook door capaciteit- en geldgebrek veelal tekort', zegt zij. Gemeenten zijn niet verplicht een minnelijk traject voor ondernemers te starten, bijvoorbeeld. En zonder deze

tussenstap zal de rechter nooit toegang verschaffen tot de WSNP. De laatste drie jaar is de instroom in de WSNP — 'in de basis een goede regeling' — ook fors gedaald. Volgens cijfers van het CBS heeft de rechter vorig jaar 2500 zelfstandige ondernemers toegelaten tot het wettelijke schuldsaneringstraject, een daling van 3% vergeleken met 2012, toen het aantal ook terugliep. Volgens CBS komt dit door de strenge

2500

Volgens CBS-cijfers heeft de rechter vorig jaar 2500 zelfstandige ondernemers toegelaten tot het wettelijke schuldsaneringstraject.

eisen die gemeenten stellen in het voortraject. Maar de WSNP is ook niet zaligmakend. Eenmanszaken — of 'ondernemer natuurlijk persoon' zoals die formeel heten — kunnen in de regeling niet doorstarten. Wie van de WSNP gebruik wil maken, moet zijn bedrijfje stoppen en uitschrijven bij de Kamer van Koophandel. 'Formeel wordt dat door de wet schuldsanering niet geëist, maar de rechter verlangt het altijd wel. Anders wordt het te

gecompliceerd en te risicovol voor de bewindvoerder binnen de WSNP', aldus Zuidweg. Voordat het zover is, kunnen kleine ondernemers in moeilijkheden een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ). Dit voorziet in een tijdelijk bedrijfskrediet tot een maximum van € 190.000 of een uitkering voor levensonderhoud. De gemiddelde schuld van een met faillissement bedreigd bedrijf dat bij de hulpverlening aanklopt, is

3%

Het aantal zelfstandige ondernemers toegelaten tot het wettelijke schuldsaneringstraject is met 3% gedaald in vergelijking tot 2012.

€ 130.000. Belangrijk struikelblok voor de BBZ-regeling is echter dat de zelfstandige met een partner die meer dan het bijstandsmimum verdient, er niet voor in aanmerking komt. 'Dat is soms heel zuur', vertelt Jannie van den Berg. 'Zo krijgen wij ondernemers over de vloer die ook enkele mensen in dienst hebben. En dan ketst het krediet af omdat het inkomen van de partner van de ondernemer boven het minimumloon zit. Dat is niet uit te leggen.'